

IFLA WLIC 2012

Kongres z pohľadu členky Stáleho výboru Sekcie IFLA pre seriály a iné pokračujúce pramene

V dňoch 11. – 17. augusta 2012 bol v Helsinkách organizovaný Svetový kongres knižníc. Tento rok prekvapil veľkým počtom účastníkov (4 000, z toho 1 000 z Fínska) zo 120 krajín. V rámci kongresu sa konalo 218 zasadaní rôzneho typu, počnúc slávnostným otvorením v amfiteátri a otvorením výstavy cez zasadania stálych výborov, plenárne zasadania, otvorené zasadania,

zasadania špeciálnych záujmových skupín, generálnu konferenciu IFLA atď. až po slávnostný ukončovací ceremoniál s pôsobivou pozvánkou hostiteľských krajín na budúcoročný kongres IFLA v Singapure a o 2 roky v Lyone. Organizačný výbor sa zhostil svojej úlohy s profesionálnou a do detailov premyslenou dôslednosťou. Dobrovoľníci z Fínska (okolo 300), ale aj milí obyvatelia Helsínk pomáhali účastníkom kongresu tak, že sa neznáme prostredie stalo veľmi rýchlo príjemným miestom plným milých zážitkov. Odborné podujatie sprevádzali zaujímavé sprievodné akcie, ako napríklad návšteva knižníc, prehliadka mesta, kultúrny večer v historickej budove starého prístavu a pod.

V centre pozornosti kongresu IFLA WLIC 2012 boli nasledujúce témy:

- podpora a rozvoj knihovníckej profesie,
- budovanie silných asociácií knižníc,
- budovanie knižničných zbierok a ich ochrana,
- zabezpečovanie prístupu používateľov knižníc ku všetkým typom dokumentov,
- požičiavanie elektronických kníh a časopisov (e-lending),
- nové typy dokumentov a nové spôsoby prístupu k nim,

- zmeny v knižnici vyvolané novými trendmi a vysporiadanie sa knižníc a vydavateľov s týmito zmenami,
- digitalizácia a dlhodobé archivovanie dokumentov v knižniciach,
- zabezpečenie prístupu k e-prameňom v rozvojových krajinách,
- problém globalizácie internetu, autorské práva a slobodný prístup k poznatkom

Kongres bol tematicky rozdelený do piatich blokov:

- Blok 1 *"Open access" a digitálne pramene*
- Blok 2 *Politika, stratégia a legislatíva*
- Blok 3 *Prístupy a služby pre používateľov*
- Blok 4 *Nástroje a techniky*
- Blok 5 *Myšlienky, inovácie a prijímanie nového*

Stály výbor Sekcie IFLA Seriály a iné pokračujúce pramene mal na kongrese svoje pravidelné zasadania a podieľal sa tiež na príprave dvoch podujatí, a to Satelitnej konferencie IFLA 2012 organizovanej v spolupráci so Sekciou pre akvizíciu a rozvoj zbierok v Kuopio 9. – 10. augusta na tému Globálne politiky, výzvy a riešenia pre efektívne riadenie knižničných zbierok a prístup k málo využívaným dokumentom. Na podujatí sa prezentovali veľmi zaujímavé príspevky nielen o málo využívaných dokumentoch, ale aj o knihách, časopisoch digitalizovaných dokumentoch, e-knihách a e-časopisoch v širších súvislostiach. Dokazuje to napríklad prednáška Ari Muhonena z Univerzitetnej knižnice v Helsinkách o životnom cykle knihy alebo prezentácia Sha Li Zhanga z Karolínskej univerzity v Greensbore (USA) o implementácii akvizičného modelu PDA.

<http://www.nrl.fiifla2012/kuopiosatellite/programme.htm>

Na svojich zasadaniach na kongrese Stály výbor Sekcie IFLA pre seriály a iné pokračujúce pramene (SOCR) prerokoval

a schválil akčný plán sekcie na roky 2012 – 2013. Hlavnými líniami plánu sú:

- rozvíjanie tzv. "good practice" v manažmente seriálov a e-prameňov,
- manažment pokračujúcich prameňov,
- normy pre oblasť seriálov a pokračujúcich prameňov (normy pre identifikátory, protokoly, bibliografický popis, technologický rozvoj, štatistiky v oblasti licencií a využívania e-zdrojov),
- dostupnosť a rozvoj informačného reťazca seriálov a e-prameňov, ktorého súčasťou sú knižnice, vydavateľia, distribuční agenti a dodávatelia technológií.

Cieľom je rozširovať povedomie o najlepších praktikách v oblasti seriálov a e-prameňov v spolupráci s ostatnými sekciami IFLA, s rôznymi záujmovými skupinami a sesterskými organizáciami v rámci IFLA aj mimo nej.

Zasadanie, ktoré organizovala sekcia Seriály a iné pokračujúce pramene v rámci kongresového bloku 5 Myšlienky, inovácie a prijímanie nového sa pripravovalo už v priebehu predchádzajúceho pol roka. Členovia výboru, ktorí sa prihlásili do organizačného tímu na toto podujatie, vypracovali témy, spropagovali výzvu na zasielanie príspevkov, čítali, posudzovali a vybrali najlepšie príspevky, ktorých autori sa potom predstavili na zasadaní. *Sharon Dyas Correia* z Kanady (vedúca oddelenia seriálov pre Open Access na Univerzite pre knižnice v Toronte) vystúpila s prezentáciou Nové seriály, nové úlohy, nové východiská. Venovala sa novej podobe odborných časopisov, ktoré obsahujú rôzne doplnky (animácie, videá, interaktívne kvízy, mapy Google a iné) a vplývajú na obsah, spätnú väzbu, sprístupňovanie, dodávanie, vyhľadávanie, prelinkovanie a uchovávanie časopisov. Autori článkov čoraz viac využívajú interakciu a spätnú väzbu od používateľov prostredníctvom internetových nástrojov, ako je Facebook, Flickr, Twitter, YouTube, blog, wiki a iné. Vyrastá nová generácia používateľov, ktorí očakávajú dodávanie obsahu prostredníctvom zariadení, ako sú iPad, iPhone, Android, e-čítačky. Knižnice sú postavené pred nové výzvy a očakáva sa od nich, že budú vystupovať v úlohe expertov ovládajúcich autorské práva, metódy harvestingu a metadátové schémy, podporovať a aktualizovať softvér používaný pri publikovaní vedeckých časopisov a zabezpečovať správu repozitárov.

Autor ďalšej prezentácie *Hylke Koers*, ktorý pôsobí ako manažér inovácie obsahu vo vydavateľstve Elsevier (Holandsko), predstavil projekt tejto spoločnosti s názvom Článok budúcnosti (The article of the future), ktorý momentálne prebieha. Technologické inovácie využívané v projekte umožňujú vedcom optimálnu komunikáciu výsledkov výskumov, sprostredkovanie interaktívneho obsahu (napr. mapy Google), príjemné používateľské prostredie pre čitateľov – trojpanelový formát na optimálne čítanie textu, inovatívne nástroje pre vedcov na efektívne triedenie a analýzu dát, prepojenie článkov s dátovými repozitármi.

Tretí príspevok predniesli *Kimberley Parker* zo Svetovej zdravotníckej organizácie (Ženeva, Švajčiarsko) a *Stephen Gilowski* zo Serials Solutions (Seattle, USA) pod názvom Maják pre blúdiacich – nástroj na elimináciu prístupových bariér pre inštitúcie iniciatívy Research4life. Autor predstavil iniciatívu Research4life, ktorá umožňuje prístup k vedeckým, technickým a medicínskym poznatkom v rozvojových krajinách. V rámci iniciatívy sa vytvorilo konzorcium, do ktorého je zapojených 106 nízkopríjmových krajín, oblastí a území, ktoré

majú prístup k svetovej vedeckej literatúre zdarma alebo za nízke poplatky. V rámci projektu sa použil systém Summon od spoločnosti Serials Solutions.

Posledný príspevok o používaní metód web 2.0 v časopisoch sprístupňovaných formou „Open Access“ predniesla *Maria Casella* z Univerzity v Turíne (Taliansko). Predstavila výsledky štúdie, v rámci ktorej sa zistilo sa, že z 1 057 časopisov sledovaných časopisov využíva funkcionality webu 2.0 29,4 %. Z časopisov, ktoré využívajú túto funkcionality, len menšia časť využíva tieto nové možnosti, avšak u väčšej časti titulov badať zmenu v inovácii formátu a štruktúry publikovania.

Zaujímavý príspevok predniesla na zasadaní Úložiská a repozitáre – nové stratégie na uchovávanie a prístup (blok 4 Nástroje a techniky) *Helen Heinrich* (vedúca Knižnice Kalifornskej štátnej univerzity v Northridge, USA, a zároveň tajomníčka Stáleho výboru Sekcie pre seriály a iné pokračujúce pramene). Predstavila systém automatizovaného archivovania a rešeršovania – ASRS (Automated Storage and Retrieval System) na Kalifornskej štátnej univerzite v Northridge. Táto univerzita bola prvá, ktorá začala uvedený systém používať (1991) a vďaka tomu nedošlo počas zemetrasenia v roku 1994 k poškodeniu ani jednej knihy. Systém umožňuje automatizované rešeršovanie vykonávané prostredníctvom čiarových kódov. Dokumenty sa dodávajú za pomoci robotického žeriavu, ktorému trvá 15 minút, kým dodá dokumenty k výpočítanému pultu.

V rámci kongresového bloku 5 Myšlienky, inovácie a prijímanie nového sa uskutočnilo zasadanie, ktoré organizovali spoločne Sekcia informačných technológií a Knižničné a výskumné služby pre parlament pod názvom Použiteľnosť a prístupnosť – výzva doby mobilov. Zaujímavé skúsenosti prezentoval *Jingru Hoivik* z Nórskej Národnej knižnice v Oslo pod názvom Globálna dedina – knižnica odšadiaľ. S účastníkmi prítomnými na prezentácii sa podelil o skúsenosti so sprístupňovaním zbierok knižnice pre používateľov prostredníctvom mobilov a iných zariadení. Nie menej zaujímavá bola prezentácia *Rochelle Ballard* o sprístupňovaní zbierok Princetonskej Univerzity v New Jersey v USA, kde sa študenti prostredníctvom softvéru LibGuides a svojich mobilov alebo iPad-ov zaregistrovaných cez univerzitnú webovú stránku dostanú k všetkým licencovaným zbierkam knižnice.

Na záver je potrebné spomenúť ešte zaujímavé zasadanie s názvom Silné knižnice = silné spoločnosti: demokratický prístup k vedomostiam prostredníctvom knižníc, na ktorom sa predstavila kandidátka na prezidentku IFLA. Formou debaty pri okrúhlych stoloch sa na stretnutí prezentovali názory a skúsenosti knihovníkov z celého sveta. Kandidátka pani *Sinikka Sipilä* podnetnou formou brainstormingu motivovala účastníkov k vyjadreniu svojich pocitov a názorov, čím zúčastnení získali cenné skúsenosti zo situácie v oblasti knihovníctva v rôznych častiach sveta.

Všetkým záujemcom o problematiku knižníc, knihovníctva a knihovníkov vo svete sa ponúka do pozornosti stránka IFLA: www.ifla.org a najnovší IFLA Journal <http://www.ifla.org/news/out-now-october-2012-issue-of-ifla-journal>, kde nájdú množstvo ďalších zaujímavých a podnetných informácií. Záujemcovia o podrobnejšie informácie o kongrese môžu navštíviť stránku: <http://conference.ifla.org/past/ifla78/programme-and-proceedings-full-printable.htm>, kde nájdú plné texty mnohých prednášok z kongresu.

Beáta Katrincová

beata.katrincova@ulib.sk